

Туберкульоз в Україні у 2026 році: сучасний стан, симптоми, лікування та профілактика

Що таке туберкульоз?

Туберкульоз (ТБ) – це інфекційне захворювання, яке викликається бактерією *Mycobacterium tuberculosis*. Найчастіше уражаються легені, проте інфекція може вражати лімфатичні вузли, кістки, нирки, мозкові оболонки та інші органи (позалегеневий туберкульоз).

Захворювання передається повітряно-крапельним шляхом – під час кашлю, чхання або розмови людини з активною формою ТБ. Водночас важливо розуміти: інфікування не завжди означає розвиток хвороби. У багатьох людей формується латентна туберкульозна інфекція – стан, при якому бактерія присутня в організмі, але симптомів немає і людина не є заразною.

За інформацією Центр громадського здоров'я МОЗ України, туберкульоз в Україні залишається соціально значущим захворюванням, проте він є повністю виліковним за умови своєчасної діагностики та проходження повного курсу терапії.

Епідеміологічна ситуація в Україні (2025–2026)

За даними Міністерство охорони здоров'я України та Центр громадського здоров'я МОЗ України, у 2025 році в Україні щомісяця реєструється в середньому 1100–1400 випадків туберкульозу.

Характерні тенденції останніх років:

- більшість випадків – нові;
- зберігається частка лікарсько-стійкого туберкульозу (резистентного до основних протитуберкульозних препаратів);
- частина пацієнтів має ко-інфекцію ТБ/ВІЛ;
- лікування дедалі частіше проводиться амбулаторно;
- посилено використання швидких молекулярних тестів для діагностики.

В умовах воєнного стану система протидії ТБ адаптована до викликів: забезпечено безперервність лікування, доступність препаратів та діагностики.

Форми туберкульозу

1. Легеневий туберкульоз – найбільш поширена та заразна форма.
2. Позалегеневий туберкульоз – ураження інших органів.
3. Латентна туберкульозна інфекція – безсимптомний стан без передачі інфекції.
4. Лікарсько-стійкий туберкульоз (МРТБ, РРТБ) – форма, нечутлива до одного або кількох основних препаратів.

Лікарсько-стійкий ТБ потребує тривалішого та складнішого лікування, але сучасні схеми терапії демонструють високу ефективність.

Симптоми, які не можна ігнорувати

Зверніться до лікаря, якщо спостерігаються:

- кашель понад 2 тижні;
- кровохаркання;
- підвищена температура тривалий час;
- нічна пітливість;
- безпричинна втрата ваги;
- постійна слабкість;
- біль у грудній клітці.

При позалегенових формах симптоми залежать від ураженого органу (збільшення лімфовузлів, біль у кістках, неврологічні прояви тощо).

Хто входить до груп ризику?

Підвищений ризик розвитку активного ТБ мають:

- люди з ВІЛ-інфекцією;
- особи з цукровим діабетом;
- пацієнти, які отримують імуносупресивну терапію;
- люди, що перебували у тісному контакті з хворим на активний ТБ;
- особи, які перебувають у місцях скупченого проживання;
- люди з хронічним недоїданням;
- курці.

Сучасна діагностика в Україні

В Україні застосовуються методи, рекомендовані ВОЗ:

- молекулярно-генетичні тести (GeneXpert MTB/RIF);
- мікроскопія мазка;
- культуральні дослідження;
- тестування на лікарську стійкість;
- рентгенографія органів грудної клітки.

Обстеження на туберкульоз у державних медичних закладах є безкоштовним.

Лікування: сучасні підходи

Туберкульоз лікується комбінацією протитуберкульозних препаратів.

- стандартний курс: 4–6 місяців;
- при лікарсько-стійких формах – довше (можливі скорочені інноваційні схеми);
- лікування повністю безкоштовне.

Сучасна модель передбачає:

- переважно амбулаторне лікування;
- контрольовану терапію;
- психологічний і соціальний супровід;
- підтримку прихильності до лікування.

Переривання курсу є головною причиною формування лікарської стійкості.

Профілактика

Основні заходи профілактики:

- вакцинація БЦЖ у дитинстві;
- своєчасне обстеження при симптомах;
- профілактичне лікування осіб із латентною інфекцією;
- обстеження контактних осіб;
- здоровий спосіб життя та відмова від куріння.

Важливо пам'ятати

Туберкульоз – це:

- не вирок;
- не «хвороба минулого»;
- не захворювання лише окремих соціальних груп.

Це інфекція, яка може торкнутися будь-кого, але при ранньому виявленні та дотриманні рекомендацій лікаря повністю виліковується.

Офіційні українські джерела

1. Міністерство охорони здоров'я України – офіційна інформація про політику та програми протидії ТБ

<https://moz.gov.ua>

2. Центр громадського здоров'я МОЗ України – статистика, аналітика, рекомендації

<https://www.phc.org.ua>

3. Розділ «Туберкульоз» ЦГЗ

<https://www.phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/tuberkuloz>

4. Щомісячна статистика ТБ (новини ЦГЗ)

<https://www.phc.org.ua/news>